

JAN BRZECHWA

PAN KLEKSI
AKADEEMIA

Illustreerinud
JAN MARCIN SZANCER

Poola keelest tõlkinud
ALEKSANDER KURTNA

Originaali tiitel:
Jan Brzechwa
Akademia pana Kleksa
1946

Esitrükk eesti keeles: Eesti Raamat, 1968

Kujundanud Julius Sommer
Korrektuuri lugenud Priit Põhjala

Text copyright by © spadkobieryc Jana Brzechwy
Illustrations copyright by © „Oficina Wydawnicza G&P“ Henryk Gościański,
Karol Prętnicki sp.j., Poznań (Poland)

Tõlge eesti keelde © Aleksander Kurtina ja Tänapäev, 2020

ISBN 978-9949-85-684-8

Trükitud Tallinna Raamatutrükikojas

www.tnp.ee

SISUKORD

See ja veel teised muinasjutud	7
Matteuse kummaline lugu	18
Pan Kleksi kummalised varandused	33
Õpingud akadeemias	47
Pan Kleksi köök	61
Minu suur seiklus	72
Aukude ja augukeste vabrik	86
Unenägu seitsmest veeklaasist	96
Anatol ja Aloisi	112
Lugu kuuinimestest	123
Pan Kleksi saladused	136
Hüvastijätt muinasjutuga	146

SEE JA VEEL TEISED MUINASJUTUD

Mu nimi on Aadam Põikpea, olen kaheteistkümneaastane ja elan juba pool aastat pan Kleksi akadeemias. Kodus olin ma alati igavene hädavares. Alati jäin ma kooli hiljaks, iialgi ei saanud ma järgmiseks päevaks õpitud ja mul olid lihtsalt pudrust käed. Kõik, mis ma kätte võtsin, pillasin põrandale ja tegin katki, aga klaasid ja alustassid mōranesid ainuüksi mu pilgust ning purunesid väikesteks kildudeks, enne kui ma neid puudutadagi jõudsin. Ma ei sallinud tangutummi ega porgandeid, aga mulle anti iga päev lõunaks tangutummi ja porgandeid, sest need olevat toitvad ja tervislikud. Kui ma kõige kurja krooniks ükskord oma pükstele, laudlinale ja ema uuele kostüümile tinti peale ajasin, otsustasid vanemad anda mind pan Kleksi kasvatada ning panna tema juurde õppima. Akadeemia asub Šokolaadi tänava lõpus ja võtab enda alla suure neljakorruselise hoone, mis on ehitatud värvilistest telliskividest. Neljandal

korrusel hoitakse pan Kleksi saladusi, mida keegi ei tunne ja mis on täiesti salajased. Keegi ei tohi sinna minna, aga kui ta tahakski seda teha, siis ta lihtsalt ei saa, sest trepp viib ainult kolmanda korruseni. Pan Kleks ise pääseb oma saladuste juurde läbi korstna. Esimesel korrusel asuvad klassid, kus toimuvad tunnid, teisel korrusel on magamistoad ja ühine söögituba, kolmandal elab pan Kleks koos Matteusega ühesainsas toas, kuna kõik teised toad on lukus.

Pan Kleks võtab oma akadeemiasse ainult neid poisse, kelle eesnimi algab A-ga, sest nagu ta ütleb, ei mõtlegi ta oma pead kogu tähestikuga vaevata. Seetõttu on akadeemias neli Aadamat, viis Aleksandrit, kolm Andreid, kolm Alfredit, kuus Antoniust, üks Artur, üks Albert ja üks Anastassi, ühtekokku kakskümmend neli õpilast. Pan Kleksi enda nimi on Ambrosius, niisiis on Matteus selles akadeemias ainuke, kelle nimi ei alga A-ga. Ega Matteus ei olegi õpilane. Ta on pan Kleksi kodustatud kuldnook. Matteus oskab suurepäraselt rääkida, aga ta hääldab ainult sõnade lõppe ega hooli kõige vähematki sõnade algusest. Kui Matteus näiteks telefonikõne vastu võtab, ütleb ta harilikult:

„Len, in an eksi emia!“

See tähendab:

„Kuulen, siin pan Kleksi akadeemia.“

Muidugi ei saa võõrad temast aru, aga pan Kleks ja õpilased mõistavad teda suurepäraselt. Kui me järgmiseks päevaks

õpime, õpib Matteus koos meiega ja sageli asendab ta tunnis pan Kleksi, siis kui pan Kleks läheb lõunasöögiks liblikaid püüdma.

Ah jaa! Oleksin peaaegu unustanud ütlemast, et meie akadeemia asub ilmatu suures pargis, kus on palju nõgusid, orge ja kuristikke, parki piirab kõrge müür. Ilma pan Kleksi loata ei tohi keegi üle selle müüri ronida. Ja see polegi mingi lihtne müür. Tänav poolt on ta täiesti sile, ainult keskaigas on suur klaasvärav. Seevastu taga ja kummalgi küljel asuvad müüris pikas katkematus reas üksteise kõrval raudväravad, mis on suletud väikeste hõbedaste tabalukkudega.

Kõik need väravad viivad naabermuinasjuttudesse; nendega on pan Kleksil väga hea ja sõbralik vahekord. Iga värava kohal ripub silt, mis ütleb, missugusesse muinasjuttu see värav viib. Seal on kõik Anderseni ja vendade Grimmide muinasjutud, muinaslugu Pähklipurejast, kalamehest ja kalakesest, hundist, kes kerjust mängis, vaeslapsesest ja pöialpoistest, inetust pardi-
pojast ja palju teisi muinasjutte. Keegi ei tea täpselt, mitu väravat on, sest kui neid loendama hakata, lähed tingimata varsti segamini ega mäleta enam, palju neid juba lugenud oled. Seal, kus peaks olema kaksteist, on äkki kakskümmend kaheksa, aga seal, kus peaks olema üheksa, on kolmkümmend üks või kuus.

Isegi Matteus ei tea, kui palju neid muinasjutte on, ta ütleb, et „olla da, ga olla hat“, mis tähendab „võib-olla sada, aga võib-olla tuhat“.

Värvate võtmeid hoiab pan Kleks suures hõbetoosis ja ta teab alati, missugune neist ühe või teise luku jaoks sobib. Pan Kleks saadab meid väga tihti igasugustesse muinasjuttudesse sisseoste tegema. Enamasti langeb see ülesanne minule, sest ma hakkam oma punase pea pärast hästi silma. Niisiis said pan Kleksil ühel päeval tikud otsa, ta kutsus mind enda juurde, andis mulle kuldvõtmekese, mis rippus kuldlõnga küljes, ja ütles:

„Aadu, jookse õige Anderseni muinasjuttu tuletikkudega tütarlapselt ja ütle, et mina saatsin, ning palu toos tikke!“

Üliõnnelikuna tormasin parki ja sattusin juhuslikult kohe õige värava peale. Järgmisel silmapilgul olin teisel pool müüri. Mu pilgule avanes võõra linna tänav paljude inimestega. Sadas lund, ehkki meil oli suvi. Inimesed värisesid külmast, mina aga ei tundnud üldse külma ja minu peale ei langenud ühtegi lumeräitsakat.

Kui ma jahmunult seisma jäin, tuli mu juurde vana halli-juukseline mees, silitas mu pead ja ütles naeratades:

„Kas sa ei tunne mind? Ma olen Andersen. Sa imestad, et siin sajab lund ja on talv, kuna teil on juuni, murelite valmimise aeg. Eks ole? Aga, kulla poiss, ära unusta, et oled hoopis teisest muinasjutust. Miks sa siia tulid?“

„Tulin tuletikke viima, härra. Pan Kleks saatis mind.“

„Ah, sina oled siis pan Kleksi juurest!“ ütles härra Andersen rõõmsalt. „Ma armastan seda veidrikku. Kohe saad toosi tikke.“

Seda öeldes plaksutas härra Andersen käsi, ja nurga tagant ilmus välja väike, külmast lódisev tütarlaps tuletikkudega. Härra Andersen võttis tema käest ühe toosi ja ulatas mulle, öeldes:

„Võta, vii pan Kleksile! Ja ära kurvasta sellepärast, et tütarlaps vaene on ja külmetama peab, see kõik on näiline, vaid muinasjutt. Kõik on siin väljamõeldis ja ebatõeline.“

Tütarlaps naeratas, viipas mulle hüvastijätuks käega ja härra Andersen saatis mind värava juurde tagasi.

Kui ma poistele oma seiklusest jutustasin, olid kõik kadedad, et mina härra Anderseniga tuttavaks olin saanud.

Pärast käisin igasugustes muinasjuttudes üht-teist õiendamas: millal oli tarvis paari saapaid saabastega kassi muinasjutust, millal siginesid pan Kleksi saladuste kallale hiired ja oli kassi ennast vaja, kord polnud jällegi õue pühkimiseks luuda, ja ma pidin palja mäe muinasjutu nõialt luua laenama.

Aga ühel päeval ilmus meie juurde laia sametkuue ja lühikeste sametpükstega võõras mees, sulega kübar peas, ja käskis ennast pan Kleksi juurde viia.

Tahtsime kõik kangesti teada, miks ta tuli. Pan Kleks rääkis temaga hulk aega sosinal, kostitas teda juuksekasvu soodustavate pillidega, mida ta ise oli harjunud alatasa neelama, siis aga kutsus minu ja Andrei enda juurde ning ütles:

„Teate, poisid, see härra tuli uinuva kuningatari ja seitsme venna muinasjutust. Lugu on nii, et kaks venda läksid eile metsa ja pole tagasi tulnud. Ega ju teiegi meelest või muinasjutt uinuvast kuningatarist ja seitsmest vennast niiviisi lõppeda. Ma laenutan teid paariks tunniks sellele härrale appi. Aga ärge unustage, et õhtusöögiks peate tagasi olema.“

„Ine ell us!“ hüüdis Matteus, mis pidi tähendama, et õhtueine on kell kuus.

Läksime selle sametülikonnas härrasmehega kaasa. Tee peal saime teada, et tema on ka uinuva kuningatari vend ja et meie peame samasugused sametriided selga panema. Olime nõus, sest tahtsime kangesti uinuvat kuningatari näha. Ma ei hakka seda muinasjuttu jutustama, sest see on hästi tuntud. Ütlen vaid, et kui kuningatar üles ärkas, palus ta mind ja Andreid tulla õhtuoodet sööma. See oli tasu muinasjutust osavõtu eest. Vaevalt et igäüks teab, mida kuningatarid õhtuooteks söövad, eriti aga muinasjutukuningatarid. Kõigepealt töid teenrid kuhjaga täis kandikud vahukoorekooke ja siis suured hõbekausitäied vahu-koort. Kumbki võis süüa nii palju kooke kui süda kutsus. Kookide juurde anti kummalegi kolm klaasitäit šokolaadi, šokolaaditükid peal ujumas. Keset lauda seisis kõhukad vaagnad marmelaadi, kompekkide, suhkurdatud puuvilja ning martsipanist loomade ja nukkudega. Kõigele lisaks oli kristalltaldrikuil ja -vaasidel veel viinamarju, virsikuid, mandariine, aedmaasikaid ja teisi puuvilju, peale selle veel mitut sorti jäätist šokolaaditorbikuis.